

สรุปผลการวิจัย อภิปราย และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการและความกีดกันเกี่ยวกับการศึกษาต่อเนื่องทางการพยาบาล ของพยาบาลในโรงพยาบาล สังกัดสภาการพยาบาล และศึกษาเปรียบเทียบความต้องการศึกษาต่อเนื่องทางการพยาบาลของพยาบาลจำแนกตามสถานที่ตั้งโรงพยาบาล ตำแหน่งหน้าที่ สถานภาพสมรส อายุ และระยะเวลาในการปฏิบัติงาน ทั้งนี้เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการปรับปรุงและขยายโครงการการศึกษาคือเนื่องแก่พยาบาล อันจะเป็นการช่วยพัฒนาบุคลากรพยาบาลให้มีความรู้ ความสามารถในการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพสูงขึ้น

กลุ่มตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัย เป็นพยาบาลตำแหน่งประจำการและหัวหน้าตึกที่ปฏิบัติงานอยู่ในโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ และโรงพยาบาลสมเด็จ ๓ กรมราชวามีการศึกษาระดับประกาศนียบัตรหรืออนุปริญญาพยาบาลที่ปฏิบัติงานมาแล้วอย่างน้อย 1 ปี สุ่มตัวอย่างประชากร 354 คน จากจำนวน 676 คน กิดเป็นร้อยละ 52.37 ได้รับแบบสอบถามคืนสมบูรณ์ นำมาใช้ในการวิจัยได้ 337 ฉบับ กิดเป็นร้อยละ 95.20

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง โดยการศึกษาจากเอกสารงานวิจัย และสัมภาษณ์พยาบาลทั่วไปอย่างไม่เป็นทางการ แล้วให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 10 ท่าน ตรวจสอบเพื่อพิจารณาข้อความของแบบสอบถาม นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) กับพยาบาล 1 คน 3 คน และ 20 คน ตามลำดับ ปรับปรุงแบบสอบถามให้สื่อความหมายได้สมบูรณ์ชัดเจน

การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยส่งแบบสอบถามผ่านหัวหน้าตึก ใช้เวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล 4 สัปดาห์

การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์โดย

1. หาค่าร้อยละของสถานภาพของกลุ่มตัวอย่าง
2. หาค่าร้อยละ ของความต้องการศึกษาต่อเนื่องของพยาบาลโดยส่วนรวม
3. หาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ของความต้องการและความคิดเห็นเกี่ยวกับการศึกษาต่อเนื่องทางการพยาบาลของพยาบาล
4. เปรียบเทียบความต้องการศึกษาต่อเนื่องของพยาบาลโดยส่วนรวม จำแนกตามหลักสูตรการศึกษา โดยใช้ทีทดสอบ (t - Test)
5. เปรียบเทียบความต้องการศึกษาต่อเนื่องของพยาบาลจำแนกตามโรงพยาบาลและตำแหน่งหน้าที่ โดยใช้ ทีทดสอบ (t - Test)
6. วิเคราะห์ความแปรปรวน (Analysis of Variance) เปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ยของความต้องการศึกษาต่อเนื่องของพยาบาลจำแนกตามสถานภาพสมรส อายุ และระยะเวลาในการปฏิบัติงาน เมื่อพบว่า มีความแตกต่างระหว่างกลุ่มได้ทดสอบความแตกต่างระหว่างคู่ โดยใช้วิธีเชฟเฟ้ (Scheffe' Method)

ผลการวิจัย

1. สถานภาพของพยาบาล พบว่า
  - 1.1 พยาบาลส่วนใหญ่ร้อยละ 62.61 เป็นโสด รองลงมาคือ สถานภาพสมรสคู่ ซึ่งมีร้อยละ 36.20 ส่วนสถานภาพสมรสหย่า แยกกันอยู่น้อยที่สุดคือ ร้อยละ 1.19 (ตารางที่ 1)
  - 1.2 พยาบาลส่วนใหญ่ร้อยละ 39.47 มีอายุระหว่าง 25 - 29 ปี รองลงมาคืออายุมากกว่า 34 ปี มีร้อยละ 23.44 (ตารางที่ 2)

1.3 พยาบาลส่วนใหญ่ร้อยละ 48.66 มีระยะเวลาในการปฏิบัติงานระหว่าง 1 -5 ปี รองลงมาคือระหว่าง 6 -10 ปี มีร้อยละ 26.41 ส่วนผู้ที่ปฏิบัติงานระหว่าง 11 -15 ปี มีจำนวนน้อยที่สุดคือร้อยละ 11.87 (ตารางที่ 3)

1.4 พยาบาลกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 87.83 เป็นพยาบาลประจำการที่เฉลี่ยมีค่าแห่งหัวหน้าคึกร้อยละ 12.17 (ตารางที่ 4)

2. ความต้องการศึกษาต่อเนื่องทางการพยาบาลของพยาบาล พบว่า

2.1 พยาบาลโดยส่วนรวมมีความต้องการศึกษาต่อเนื่องหลักสูตรระยะยาว ร้อยละ 88.43 หลักสูตรระยะสั้น ร้อยละ 96.74 เมื่อเปรียบเทียบกับเกณฑ์ตั้งไว้ได้สนองสมมติฐานของการวิจัยข้อที่ 1 ที่ว่าพยาบาลในโรงพยาบาล สังกัดสภาการศึกษาไทย โดยส่วนรวมมีความต้องการการศึกษาต่อเนื่องสูง (ตารางที่ 5)

2.2 ความต้องการศึกษาต่อเนื่องในหลักสูตรระยะยาวและระยะสั้นชนิดต่าง ๆ ของพยาบาลเทียบกับเกณฑ์ปรากฏว่า พยาบาลโดยส่วนรวมมีความต้องการศึกษาต่อเนื่องหลักสูตรระยะยาวปริญญาตรีอยู่ในระดับ ต้องการมาก หลักสูตรประกาศนียบัตรชั้นสูง (ศึกษาระยะเฉพาะสาขา) และปริญญาโทมีความต้องการในระดับปานกลาง ส่วนปริญญาเอกมีความต้องการอยู่ในระดับ ต้องการน้อย

สำหรับหลักสูตรระยะสั้นชนิดต่าง ๆ พยาบาลมีความต้องการอยู่ในระดับต้องการมากทั้งสามหลักสูตร (ตารางที่ 6)

ความต้องการของพยาบาลเกี่ยวกับสถานศึกษาที่เลือกเทียบกับเกณฑ์ ปรากฏว่า พยาบาลมีความต้องการอยู่ในระดับ ต้องการมาก ที่จะศึกษาต่อเนื่องในสถาบัน หรือหน่วยงานที่ปฏิบัติงานอยู่กับองค์การพยาบาลหรือสถานศึกษาอื่น ๆ ในประเทศ ส่วนการศึกษาต่อต่างประเทศมีความต้องการในระดับปานกลาง (ตารางที่ 7)

ความต้องการของพยาบาลในการใช้ห้องสมุด และอ่านหนังสือชนิดต่าง ๆ เทียบกับเกณฑ์ ปรากฏว่า พยาบาลโดยส่วนรวมมีความต้องการในระดับ ต้องการมากที่จะ

ให้สถาบันที่ปฏิบัติงานอยู่จัดห้องสมุดสำหรับพยาบาล ส่วนนอกของหนังสือที่ต้องการอ่านในระดับ
ต้องการมากคือ ตำราที่เกี่ยวข้องกับการพยาบาลและสุขภาพอนามัย วารสารที่เกี่ยวข้องกับ
การพยาบาลและสุขภาพอนามัย ตำราหรือวารสารทั่วไป และหนังสือพิมพ์รายวัน หนังสือที่
ต้องการอ่านในระดับปานกลาง คือ นวนิยาย และรายสัปดาห์ (ตารางที่ 8)

2.3 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความต้องการศึกษาต่อเนื่องในหลักสูตรระยะ
สั้นและระยะยาวของพยาบาล ปรากฏว่า มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 จึงปฏิเสธ
สมมติฐานทางสถิติที่ว่า ความต้องการศึกษาต่อเนื่องในหลักสูตรระยะสั้นและระยะยาวของ
พยาบาลไม่แตกต่างกัน และเมื่อดูค่าคะแนนเฉลี่ย พบว่า ค่าคะแนนเฉลี่ยของความ
ต้องการศึกษาต่อเนื่องหลักสูตรระยะสั้นมากกว่าหลักสูตรระยะยาว นั่นคือ ยอมรับสมมติฐานของการวิจัย
ข้อที่ 2 ที่ว่า พยาบาลในโรงพยาบาลสังกัดสภาการพยาบาล มีความต้องการศึกษาต่อเนื่องใน
หลักสูตรระยะสั้นมากกว่าหลักสูตรระยะยาว (ตารางที่ 9)

2.4 การเปรียบเทียบค่าความต้องการศึกษาต่อเนื่องของพยาบาลจำแนก
ตามโรงพยาบาลและตำแหน่งหน้าที่ ภายหลังจากการทดสอบภาวะความแปรปรวนของข้อมูลแล้ว
(ตารางที่ 10) พบว่า ความต้องการศึกษาต่อเนื่องในหลักสูตรระยะยาวและ
ระยะสั้นของพยาบาลในโรงพยาบาลสมเด็จ ๓ ศรีราชา กับโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ ไม่
แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 จึงสนองสมมติฐานของการวิจัย ข้อที่ 3 ที่ว่า พยาบาลใน
โรงพยาบาลสังกัด สภาการพยาบาลในต่างจังหวัดและกรุงเทพมหานคร มีความต้องการศึกษา
ต่อเนื่องเหมือนกัน (ตารางที่ 11 และ 12)

ส่วนความต่างการศึกษาต่อเนื่องของพยาบาลจำแนกตามตำแหน่งหน้าที่
ปรากฏว่า ความต้องการศึกษาต่อเนื่องหลักสูตรระยะยาวของพยาบาล ตำแหน่งประจำการกับ
หัวหน้าตึก แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 จึงไม่สนองสมมติฐานของการวิจัยข้อที่ 4
ที่ว่า พยาบาลตำแหน่งประจำการและหัวหน้าตึกมีความต้องการศึกษาต่อเนื่องเหมือนกัน (ตาราง
ที่ 11) ส่วนความต้องการศึกษาต่อเนื่องในหลักสูตรระยะสั้น ปรากฏว่า ไม่แตกต่างกันอย่างมี
นัยสำคัญที่ระดับ .05 จึงสนองสมมติฐานของการวิจัยข้อที่ 4 ที่ว่า พยาบาลตำแหน่งประจำการ

และหัวหน้าตึกมีความต้องการศึกษาต่อเนื่องเหมือนกัน (ตารางที่ 13)

2.5 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความต้องการศึกษาต่อเนื่องหลักสูตรระยะยาวของพยาบาลจำแนกตามกลุ่มสถานภาพสมรส อายุ และระยะเวลาในการปฏิบัติงาน ปรากฏว่าพยาบาลที่เป็นโสด มีความต้องการอยู่ในระดับ ต้องการมาก ส่วนสถานภาพสมรสที่มีความต้องการในระดับปานกลาง และพยาบาลที่มีอายุระหว่าง 20 -24 ปี ก็มีระยะเวลาในการปฏิบัติงาน 1 -5 ปี มีความต้องการอยู่ในระดับต้องการมาก ส่วนกลุ่มอายุ และระยะเวลาในการปฏิบัติงานกลุ่มอื่น ๆ มีความต้องการระดับปานกลาง (ตารางที่ 14)

2.6 การวิเคราะห์ความแปรปรวน ค่าเฉลี่ยของความต้องการศึกษาต่อเนื่องหลักสูตรระยะยาวของพยาบาลที่มีสถานภาพสมรสต่างกันคือ โสด คู่ หย่า และแยกกันอยู่ ปรากฏว่า ค่าเฉลี่ยของความต้องการมีความแตกต่างกันภายในกลุ่มอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 จึงสนองสมมติฐานของการวิจัยข้อที่ 5 ที่ว่า พยาบาลที่มีสถานภาพสมรสแตกต่างกันมีความต้องการศึกษาต่อเนื่องแตกต่างกัน (ตารางที่ 15) และเมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความต้องการแต่ละคู่ พบว่า ค่าเฉลี่ยของความต้องการของพยาบาลที่มีสถานภาพสมรสคู่กับโสดแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 (ตารางที่ 16)

2.7 การวิเคราะห์ความแปรปรวน ค่าเฉลี่ยของความต้องการศึกษาต่อเนื่องหลักสูตรระยะยาวของพยาบาลที่มีอายุแตกต่างกันคือ 20 -24 ปี 25 - 29 ปี 30 - 34 ปี และมากกว่า 34 ปี ปรากฏว่า ค่าเฉลี่ยของความต้องการมีความแตกต่างกันภายในกลุ่มอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 จึงสนองสมมติฐานของการวิจัยข้อที่ 6 ที่ว่า พยาบาลที่มีอายุแตกต่างกัน มีความต้องการศึกษาต่อเนื่องแตกต่างกัน (ตารางที่ 17) และเมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความต้องการแต่ละคู่ พบว่า ความต้องการของพยาบาลที่มีอายุ 20 - 24 ปี กับ 30 -34 ปี 20 - 24 ปี กับมากกว่า 34 ปี และ 25 - 29 ปี กับมากกว่า 34 ปี แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 (ตารางที่ 18)

2.8 การวิเคราะห์ความแปรปรวนค่าเฉลี่ยของความต้องการศึกษาต่อเนื่องหลักสูตรระยะยาวของพยาบาลที่มีระยะเวลาในการปฏิบัติงานแตกต่างกันคือ 1 -5 ปี

6 - 10 ปี, 11 - 15 ปี และมากกว่า 15 ปี ปรากฏว่า ค่าเฉลี่ยของความต้อการแตกต่างกันภายในกลุ่มอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 จึงสนองสมมติฐานของการวิจัยข้อที่ 7 ที่ว่า พยาบาลที่มีระยะเวลาในการปฏิบัติงานแตกต่างกัน มีความต้อการศึกษาคือเนื่องแตกต่างกัน (ตารางที่ 19) และเมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความต้อการทีละคู่ พบว่า ค่าเฉลี่ยความต้อการของพยาบาลที่ทำงานในระยะ 1 -5 ปี กับ 6 - 10 ปี 1 -5 ปี กับมากกว่า 15 ปี แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 (ตารางที่ 20)

2.9 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความต้อการศึกษาคือเนื่องหลักสูตรระยะสั้นของพยาบาลจำแนกตามกลุ่มสถานภาพสมรส อายุ และระยะเวลาในการปฏิบัติงาน ปรากฏว่า พยาบาลที่มีสถานภาพสมรส หม้าย หย่า และแยกกันอยู่มีค่าเฉลี่ยความต้อการในระดับมากที่สุด ส่วนพยาบาลที่มีสถานภาพสมรสและเป็นโสด มีค่าเฉลี่ยความต้อการในระดับต้อการมาก

พยาบาลทุกกลุ่มอายุ และพยาบาลที่มีระยะเวลาในการปฏิบัติงานแตกต่างกันทุกกลุ่ม มีค่าเฉลี่ยความต้อการอยู่ในระดับต้อการมาก (ตารางที่ 21)

2.10 การวิเคราะห์ความแปรปรวน ค่าเฉลี่ยของความต้อการศึกษาคือเนื่องหลักสูตรระยะสั้นของพยาบาลที่มีสถานภาพสมรสต่างกันคือ โสด คู่ หม้าย หย่าและแยกกันอยู่ ปรากฏว่า ค่าเฉลี่ยความต้อการภายในกลุ่มไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 จึงไม่สนองสมมติฐานของการวิจัยข้อที่ 5 ที่ว่า พยาบาลที่มีสถานภาพสมรสแตกต่างกันมีความต้อการศึกษาคือเนื่องแตกต่างกัน (ตารางที่ 22)

2.11 การวิเคราะห์ความแปรปรวน ค่าเฉลี่ยของความต้อการศึกษาคือเนื่องหลักสูตรระยะสั้นของพยาบาลที่มีอายุต่างกันคือ 20 -24 ปี 25 - 29 ปี 30 -34 ปี และมากกว่า 34 ปี ปรากฏว่า ค่าเฉลี่ยของความต้อการแตกต่างกันภายในกลุ่มอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 จึงสนองสมมติฐานของการวิจัยข้อที่ 6 ที่ว่า พยาบาลที่มีอายุแตกต่างกันมีความต้อการศึกษาคือเนื่องแตกต่างกัน (ตารางที่ 23) และเมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของความต้อการทีละคู่ พบว่า ค่าเฉลี่ยความต้อการของพยาบาลที่มีอายุ 20 -24 ปี กับ 30 - 34 ปี และ 25 - 29 ปี กับ 30 - 34 ปี แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 (ตารางที่ 24)

2.12 การวิเคราะห์ความแปรปรวน ค่าเฉลี่ยของความต้อการศึกษาคือเนื่องหลักสูตรระยะสั้นของพยาบาลที่มีระยะเวลาในการปฏิบัติงานแตกต่างกันคือ 1 -5 ปี 6 - 10 ปี 11 -15 ปี และมากกว่า 15 ปี พบว่า ค่าเฉลี่ยของความต้อการภายในกลุ่มไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 จึงไม่สนองสมมติฐานของการวิจัยข้อที่ 7 ที่ว่าพยาบาลที่มีระยะเวลาในการปฏิบัติงานแตกต่างกัน มีความต้อการศึกษาคือเนื่องแตกต่างกัน (ตารางที่ 25)

สรุปได้ว่า พยาบาลที่มีอายุแตกต่างกันมีความต้อการศึกษาคือเนื่องแตกต่างกันทั้งหลักสูตรระยะสั้นและหลักสูตรระยะยาว พยาบาลที่มีสถานภาพสมรส และระยะเวลาในการปฏิบัติงานแตกต่างกันมีความต้อการศึกษาคือเนื่องหลักสูตรระยะยาวแตกต่างกัน แต่ความต้อการศึกษาคือเนื่องหลักสูตรระยะสั้นไม่แตกต่างกัน

3. ความคิดเห็นของพยาบาลเกี่ยวกับการศึกษาคือเนื่อง พบว่า พยาบาลโดยส่วนรวมเห็นควยอย่างยิ่งกับข้อที่ว่าการศึกษาคือเนื่องมีความสำคัญยิ่งต่อวิชาชีพพยาบาล การศึกษาคือเนื่องทางการพยาบาลจะช่วยยกระดับมาตรฐานการพยาบาลให้สูงขึ้น และพยาบาลควรมีการศึกษาคือเนื่อง โดยความสมัครใจของตนเอง และเห็นควยกับข้อคิดเห็นอื่น ๆ ในข้อ 3 และข้อ 5 ดังแสดงในตารางที่ 26

4. เหตุจูงใจที่ทำให้พยาบาลต้อการศึกษาคือเนื่อง พบว่า นอกจากความกักเห็นที่แสดงในตารางที่ 26 เหตุจูงใจเพิ่มเติมที่มีผู้ตอบมากเป็นอันดับหนึ่งคือ ต้อการมีควมรู้มากขึ้น รองลงมาคือได้มีโอกาสก้าวหน้าในวิชาชีพ และอันดับ 3 คือ ได้พัฒนาความคิด จิตใจ เกิดความคิดสร้างสรรค์และความภูมิใจ มีความเชื่อมั่นในตนเอง (ตารางที่ 27) ส่วนเหตุผลที่ทำให้พยาบาลไม่ยอกศึกษาคือเนื่อง ที่มีผู้ตอบมากเป็นอันดับแรก คือ สถานนและผู้งกับบิดาไม่สนับสนุน อันดับ 2 คือ งานหนัก คนทำงานน้อย ทำให้ไม่มีเวลาศึกษาค้นควา และอันดับ 3 คือ มีภาระครอบครัว (ตารางที่ 28)

การอภิปรายผลการวิจัย

1. ความต้องการที่ศึกษาต่อเนื่องทางการพยาบาล พบว่า พยาบาลโดยส่วนรวม มีความต้องการการศึกษาคือเนื่องสูงทั้งหลักสูตรระยะยาวและหลักสูตรระยะสั้น แสดงว่า พยาบาลมีความกระตือรือร้นที่จะไปหาความรู้เพิ่มเติม และยอมรับในแนวคิด (Concept) ของการศึกษาตลอดชีวิต หมายความว่า การศึกษาไม่ได้สิ้นสุดลงเมื่อจบการศึกษาจากโรงเรียนแล้ว แต่ต้องมีการศึกษาต่อเนื่อง เปิดตลอดชีวิตของการปฏิบัติงาน ซึ่งความคิดนี้สนับสนุนโดยคาคะแนนเฉลี่ย ความคิดเห็นเกี่ยวกับการศึกษาต่อเนื่องของพยาบาลในตารางที่ 26 ความต้องการนี้ยังถือว่าเป็นสิ่งจูงใจที่เกิดขึ้นภายในตัวของพยาบาลแต่ละคน เมื่อประกอบกับโอกาสในการศึกษาต่อและการสนับสนุนจากผู้บริหารระดับสูง จะช่วยให้พยาบาลมีการเรียนรู้ อย่างได้ผลดียิ่งขึ้น ทั้งนี้ นอกจากความต้องการที่ศึกษาต่อในสถาบันต่าง ๆ แล้ว พยาบาลยังมีความต้องการที่จะศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง โดยการอ่านหนังสือต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพยาบาล และสุขภาพอนามัยอีกด้วย (ตารางที่ 8) และเมื่อพิจารณาในแง่ของความต้องการของมนุษย์ ดังที่ มาสโลว์ (Maslow) ได้แบ่งชั้นความต้องการของมนุษย์ออกเป็น 5 ชั้น ตามลำดับคือ ¹

1. ความต้องการทางร่างกาย (Physiological Needs) เป็นความต้องการขั้นมูลฐานของมนุษย์ และเป็นสิ่งจำเป็นที่สุดสำหรับการดำรงชีวิต ร่างกายจะต้องได้รับการตอบสนองภายในช่วงระยะเวลาและสม่ำเสมอ ถ้าร่างกายไม่ได้รับการตอบสนองแล้วชีวิตก็ดำรงอยู่ไม่ได้ ความต้องการเหล่านี้ได้แก่ อาหาร อากาศ น้ำดื่ม ที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค ความต้องการพักผ่อน และความต้องการทางเพศ ฯลฯ

¹ สมพงษ์ เกษมรัตน์, การบริหารงานบุคคลแบบใหม่ (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2519), หน้า 302 - 303.

2. ความต้องการความปลอดภัย (Security Needs) เมื่อความต้องการทางร่างกาย ได้รับการตอบสนองแล้ว ความต้องการความปลอดภัยก็เข้ามามีบทบาทในพฤติกรรมของมนุษย์ มีความปรารถนาที่จะได้รับความคุ้มครองจากอันตรายต่าง ๆ ที่จะมีต่อร่างกาย เช่น อุบัติเหตุ อาชญากรรม ฯลฯ เป็นอาทิ มนุษย์ปรารถนาที่จะอยู่ในสังคมที่เป็นระเบียบ และสามารถคาดหมายได้ (Predictable World) ความต้องการ ความปลอดภัย หมายความว่า ความรู้ของแต่ละบุคคลถึงข้อจำกัด หรือขอบเขตของพฤติกรรมซึ่งเป็นที่ยอมรับกันในสังคม

3. ความต้องการทางสังคม (Social or belonging Needs) เมื่อความต้องการ 2 ประการแรกได้รับการตอบสนองแล้ว ความต้องการที่อยู่ในระดับสูงกว่าก็จะเข้าครอบงำพฤติกรรมของบุคคลนั้น ความต้องการทางสังคมหมายถึง ความต้องการที่จะเป็นเข้าร่วม และได้รับการยอมรับ ความเป็นมิตรภาพ และความรักจากเพื่อนร่วมงาน ความต้องการในขั้นนี้ของบุคคลเป็นความต้องการที่จะให้บุคคลหรือเพื่อนร่วมงานยอมรับในความสำคัญของตน ได้รับการยกย่องชมเชย ใจแสดงความคิดเห็น และมีความรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของสังคม

4. ความต้องการที่จะได้รับการยกย่องในสังคม (Esteem or Egoistic Needs) ความต้องการอยากเด่นในสังคม รวมถึงความเชื่อมั่นในตนเอง ความสำเร็จ ความรู้ ความสามารถ การนับถือตนเอง ความเป็นอิสระและเสรีภาพ และรวมถึงความต้องการที่จะมีฐานะเด่น เป็นที่ยอมรับ นับถือของคนทั้งหลาย

5. ความต้องการที่จะได้รับความสำเร็จตามความนึกคิด (Self-Realization or Self-Actualization) ความต้องการขั้นสูงสุดนี้เป็นความต้องการพิเศษ ซึ่งคนธรรมดาเป็นส่วนมากนึกอยากจะเป็นนึกอยากจะได้ แต่ไม่สามารถเสาะหาได้ การที่บุคคลใดบรรลุถึงความต้องการในขั้นนี้ ก็ได้รับการยกย่องเป็นบุคคลพิเศษไป เช่น ความนึกคิดที่อยากจะเป็นนายกรัฐมนตรี หรือนักกีฬาที่มีความสามารถได้รับการยกย่องจากบุคคลทั่วไป แต่ละคนยอม

มีความรู้สึกนึกคิดแตกต่างกันไป

การที่พยาบาลจำนวนมากมีความต้องการศึกษาต่อเนื่อง ก็เนื่องจากมีความต้องการภายในตัวตามลำดับขั้น ดังกล่าว ซึ่งมนุษย์ทุกคนต้องมีและพยายามหาทางที่จะให้ความต้องการนั้นได้รับการตอบสนองอย่างเหมาะสม และการศึกษาเป็นแนวทางหรือเครื่องมืออย่างหนึ่งที่จะช่วยให้บุคคลใดบรรลุถึงความต้องการตามลำดับขั้นได้ พยาบาลโดยส่วนรวมจึงมีความต้องการการศึกษาต่อเนื่องอยู่ในระดับสูง

เมื่อพิจารณาความต้องการศึกษาต่อเนื่องของพยาบาลจำแนกตามโรงพยาบาล พบว่า ไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ ทั้งนี้เนื่องจากว่าพยาบาลมีแรงกระตุ้น จากภายในตัวเอง และยังได้รับโอกาสการสนับสนุนจากผู้บังคับบัญชาเท่าเทียมกันในด้านการพัฒนาบุคลากร ด้านการศึกษา เพราะอยู่ในคนสังกัดเดียวกัน

2. พยาบาลโดยส่วนรวมมีความต้องการศึกษาต่อเนื่องหลักสูตรระยะสั้นมากกว่าหลักสูตรระยะยาว ทั้งนี้เมื่อพิจารณาถึงสถานที่ที่พยาบาลต้องการศึกษาต่อแล้ว พบว่า พยาบาลต้องการศึกษาต่อในประเทศมากกว่าต่างประเทศ (ตารางที่ 7) ซึ่งจากข้อมูลการศึกษาต่อเนื่องในประเทศทำให้ทราบลักษณะที่แตกต่างกันของหลักสูตรการศึกษาระยะยาวและระยะสั้นดังนี้

หลักสูตรระยะยาว	หลักสูตรระยะสั้น
1. มีระยะเวลาในการศึกษาอย่างน้อย 1 ปี	1. มีระยะเวลาในการศึกษาไม่เกิน 6 เดือน
2. การกำหนดคุณสมบัติของผู้เรียน เน้นที่พินความรู้มากกว่า	2. การกำหนดคุณสมบัติของผู้เรียน เน้นด้านประสบการณ์มากกว่า
3. ต้องผ่านการสอบคัดเลือก	3. ไม่ต้องผ่านการสอบคัดเลือก

จากลักษณะเฉพาะของหลักสูตรการศึกษาต่อเนื่องทั้งสองแบบ ซึ่งส่วนใหญ่เป็น
 เช่นนี้ และเมื่อพิจารณาคุณสมบัติของประชากรที่มีพื้นฐานความรู้มัธยมศึกษาปีที่ 3 เป็นจำนวนไม่
 น้อย จึงอาจเป็นสาเหตุหนึ่งที่จำกัดสิทธิของพยาบาล ทำให้พยาบาลขาดโอกาสในการ
 ศึกษาในหลักสูตรระยะยาว นอกจากนี้ การที่ต้องมีการสอบคัดเลือกเข้าศึกษาต่อในหลักสูตร
 ระยะยาว ก็อาจเป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่ทำให้พยาบาลที่มีอายุมาก จบการศึกษาพื้นฐานพยาบาล
 มานานแล้ว เกิดความท้อใจที่จะต้องไปสอบแข่งขันเข้าศึกษาต่อ ทั้งความคิดเห็นที่เสนอ
 ในตารางที่ 28 อีกสาเหตุหนึ่งคือ หลักสูตรระยะยาวมีจำนวนไม่มากนัก จำกัดจำนวนคน
 ที่จะรับเข้าศึกษาต่อ ทำให้โอกาสในการเข้าศึกษามีน้อยกว่าหลักสูตรระยะสั้น และหลักสูตร
 ระยะยาวต้องใช้เวลาในการศึกษายาวนานกว่าการลงงานไปศึกษา อาจมีผลกระทบกระ-
 เทือนต่อเศรษฐกิจของพยาบาลได้

ส่วนหลักสูตรระยะสั้นการเปิดโอกาสให้พยาบาลเข้าศึกษามีมากกว่าทั้งด้านจำนวน
 หลักสูตรและการกำหนดคุณสมบัติ พยาบาลสามารถเข้าศึกษาได้ตามเงื่อนไขโดยไม่ต้อง
 สอบคัดเลือก ระยะเวลาในการเรียนสั้นกว่า ใช้เวลาเรียนน้อยกว่า และเสียค่าใช้จ่าย
 ในการศึกษาต่ำกว่าด้วย จึงทำให้พยาบาลต้องการศึกษาต่อในหลักสูตรระยะสั้นมากกว่า
 หลักสูตรระยะยาว ¹

3. ความต้องการศึกษาต่อเนื่องของพยาบาลประจำการและหัวหน้าตึก พบว่า
 พยาบาลประจำการ และหัวหน้าตึกมีความต้องการศึกษาต่อเนื่องในหลักสูตรระยะยาวแตก-
 ต่างกันแต่หลักสูตรระยะสั้นไม่แตกต่างกัน เมื่อศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับความต้องการ
 ศึกษาต่อเนื่องหลักสูตรระยะยาว พบว่า หัวหน้าตึกมีค่าเฉลี่ยความต้องการน้อยกว่าประจำ-

¹ Beverly Winter, Jean Lum and Sally Fanstino, "Hawaii Nurses Express Continuing Education Needs and Preferences," The Journal of Continuing Education in Nursing 8 (January - February) : 30 - 36.

การ ทั้งนี้เพราะหัวหน้าคักต้องทำหน้าที่ในการบริหารงานภายในคัก มีความรับผิดชอบทั้งด้านผู้ช่วยและบุคลากรทุกระดับในคัก ทำให้ไม่มีเวลาในการศึกษาคนควา หรือศึกษาต่อเนื่องในระยะยาว จากการทำไม่มีเวลาทำให้เกิดความเหนื่อยหน่ายที่จะเตรียมตัวในการสอบแข่งขัน นอกจากนี้พื้นฐานความรู้ของหัวหน้าคักซึ่งส่วนมากเป็นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ก็เป็นอุปสรรคในการสมัครเข้าศึกษาต่อในหลักสูตร และเมื่อพิจารณาถึงระดับชั้นเงินเดือน หัวหน้าคักซึ่งมีอัตราเงินเดือนสูงอยู่แล้ว การไปศึกษาในหลักสูตรระยะยาวเพื่อวุฒิบัตรหรือปริญญาบัตรไม่มีผลต่อการนำ วาส่งเสริม หรือปรับปรุงอัตราเงินเดือน จากสาเหตุต่าง ๆ ดังกล่าว อาจเป็นเหตุผลที่ทำให้หัวหน้าคักมีความต้องการศึกษาต่อในหลักสูตรระยะยาวต่างจากพยาบาลประจำการ เพราะแรงจูงใจที่ทำให้พยาบาลประจำการต้องการศึกษาต่อเนื่องในหลักสูตรระยะยาวมากกว่าหัวหน้าคัก คือ การที่สามารถนำวุฒิบัตรหรือปริญญาบัตรมาปรับวุฒิและอัตราเงินเดือนได้เป็นส่วนมาก ยิ่งนอกจากจะช่วยทางด้านเศรษฐกิจแล้วยังเป็นโอกาสก้าวหน้าในวิชาชีพของพยาบาลประจำการอีกด้วย

ส่วนหลักสูตรระยะสั้นมีลักษณะซึ่งเปิดโอกาสให้พยาบาลเข้าศึกษาต่อเนื่องได้อย่างทั่วถึงกัน ในระยะเวลาสั้น ๆ ในการศึกษา ไม่มีขีดจำกัดเกี่ยวกับพื้นฐานการศึกษาเบื้องต้น ไม่ต้องการสอบคัดเลือก ความต้องการศึกษาต่อเนื่องในหลักสูตรระยะสั้นของพยาบาลประจำการและหัวหน้าคัก จึงไม่มีความแตกต่างกัน ทั้งพยาบาลประจำการและหัวหน้าคักเมื่อได้ศึกษาต่อเนื่อง ต่างก็ได้รับความรู้เพิ่มเติม มีความรู้ทันสมัย สามารถเลือกเรียนในสิ่งที่เหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบัน ทำให้นำความรู้นั้นมาใช้ประโยชน์ได้โดยตรง ก่อให้เกิดการปฏิบัติงานในหน้าที่ที่มีประสิทธิภาพดีขึ้นซึ่งอาจเป็นสิ่งหนึ่งที่ทำให้สนองความต้องการทางด้านจิตใจ ซึ่งมนุษย์ทุกคนต้องการคือ ความต้องการทางสังคม ความต้องการที่จะได้รับการยกย่องในสังคม และความถ่วงการที่จะไ้รับความสำเร็จตามความนึกคิด

4. ความต้องการศึกษาต่อเนื่องของพยาบาล จำแนกตามกลุ่ม สถานภาพสมรส พบว่า พยาบาลที่เป็นโสดก็มีสถานภาพสมรสคู่ มีความต้องการศึกษาต่อเนื่องในหลักสูตร-

ระยะยาวแตกต่างกัน ส่วนหลักสูตรระยะสั้นไม่แตกต่างกัน เมื่อศึกษารายละเอียด ความต้องการศึกษาต่อเนื่อง หลักสูตรระยะยาวพบว่า พยาบาลที่เป็นโสด มีค่าเฉลี่ยความต้องการสูงกว่า ทั้งนี้เพราะพยาบาลที่เป็นโสดมีอิสระต่อตนเองมากกว่าพยาบาลที่มีสถานภาพสมรสคู่ ประกอบกับความต้องการเรียนรู้ ทำให้รู้จักใช้เวลาให้เป็นประโยชน์ โดยการศึกษาต่อ ดังเหตุผลในตารางที่ 27 ส่วนการศึกษาในหลักสูตรระยะสั้นนั้น เนื่องจากใช้ระยะเวลาในกรเรียนสั้น พยาบาลที่มีสถานภาพสมรสคู่ จึงมีความต้องการไม่แตกต่างไปจากพยาบาลที่เป็นโสด เพราะสามารถจะใช้ระยะเวลาสั้น ๆ ในการศึกษาหาความรู้ โดยไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อภาระหน้าที่ทางครอบครัวเท่ากับการศึกษาในหลักสูตรระยะยาว

5. ความต้องการศึกษาต่อเนื่องของพยาบาลจำแนกตาม กลุ่มอายุ พบว่า มีความแตกต่างกันทั้งในหลักสูตรระยะยาวและระยะสั้น เมื่อศึกษารายละเอียด พบว่า พยาบาลในกลุ่มอายุ 20 - 24 ปี และ 25 - 29 ปี มีค่าเฉลี่ยความต้องการอยู่ในระดับสูงกว่ากลุ่มอายุที่มากกว่าทั้งหลักสูตรระยะยาวและระยะสั้น ทั้งนี้อาจเนื่องจากผู้ที่อายุน้อยกว่ายังอยู่ในวัยที่มีความกระตือรือร้นในการศึกษา เพื่งสำเร็จการศึกษาพื้นฐานมาไม่นาน ทำให้รู้สึกต้องการศึกษาต่อไปอีกในระดับที่สูงขึ้น หรือศึกษาอบรมเพิ่มเติม เพื่อให้ความรู้ทันสมัยเสมอ หรืออาจเป็นเพราะว่า พยาบาลที่มีอายุน้อย มีความมั่นใจในทักษะการพยาบาลของตนเองน้อยกว่าพยาบาลที่มีอายุมาก จึงต้องการศึกษาต่อเนื่อง เพื่อเพิ่มความมั่นใจให้กับตนเอง¹ สำหรับพยาบาลที่มีอายุมากกว่า มีความต้องการศึกษาต่อเนื่องอยู่ในระดับที่ต่ำกว่า อาจเป็นเพราะขาดเหตุจูงใจที่ถูกต้อง หรือมีการประเมินความสามารถของตนเองต่ำไป คิดว่าอายุมากแล้ว ความสามารถทางสมองจะต่ำลง เรียนไม่ได้ก็เท่าผู้ที่อายุน้อย

1

Susan Larocco and Denise F Polit, "A Study of Nurses'

Attitudes Toward Mandatory Continuing Education for Relicensure," p. 34.

น้อยก็เป็นได้¹ สถาบันผู้บังคับบัญชาควรระลึกถึงและกระตุ้นหรือจูงใจให้พยาบาลที่มีอายุมาก มีความต้องการมากขึ้น และเปิดโอกาสหรือจัดโอกาสให้พยาบาลกลุ่มอายุมากได้มีโอกาสศึกษาต่ออย่างสะดวกและทั่วถึงกัน

6. ความต้องการศึกษาคือเนื้อหาของพยาบาลจำแนกตามระยะเวลาในการปฏิบัติงาน พบว่า ความต้องการศึกษาคือเนื้อหาในหลักสูตรระยะยาวของพยาบาลที่มีระยะเวลาในการปฏิบัติงานต่างกัน มีความแตกต่างกัน ส่วนความต้องการหลักสูตรระยะสั้นไม่แตกต่างกัน เมื่อศึกษารายละเอียด พบว่า ในหลักสูตรระยะยาว พยาบาลที่ปฏิบัติงานในระยะเวลา 1 - 5 ปี มีค่าเฉลี่ยความต้องการมากที่สุด และคู่ที่มีความแตกต่างกันคือ 1 - 5 ปี กับ 6 - 10 ปี และ 1 - 5 ปี กับมากกว่า 15 ปี ทั้งนี้อาจเป็นเพราะในช่วงระยะเวลา 1 - 5 ปีแรก พยาบาลเพิ่งจบการศึกษาใหม่ๆ เป็นส่วนมาก หรือเป็นพยาบาลที่เพิ่งกลับเข้ามาทำงานใหม่ ต่างต้องการหาความรู้เพื่อให้เกิดความมั่นใจในการปฏิบัติงาน และต้องการความก้าวหน้าในอาชีพ ส่วนหลักสูตรระยะสั้นถึงแม้ว่าความต้องการจะไม่แตกต่างกันภายในกลุ่ม แต่ค่าเฉลี่ยความต้องการของพยาบาลที่ปฏิบัติงานในระยะเวลา 1 - 5 ปี ก็มีค่ามากกว่ากลุ่มอื่น ๆ เช่นเดียวกัน

7. ความถึกเห็นของพยาบาลเกี่ยวกับการศึกษาคือเนื้อหาที่เป็นไปในด้านปฏิฐาน ทั้งสิ้นดังตารางที่ 26 นี้ยว่าเป็นสิ่งจูงใจที่คี่ที่จะนำมาจูงใจให้พยาบาลกลุ่มที่มีระดับความต้องการศึกษาคือเนื้อหา น้อย มีความต้องการศึกษาคือเนื้อหา เพิ่มขึ้น โดยที่การกระตุ้นและส่งเสริมให้พยาบาลมีโอกาสไปศึกษาต่อมากขึ้นอาจจะกระทำโดยให้ศึกษาต่อในโครงการที่มีอยู่แล้วในปัจจุบันทั้งภายในและภายนอกสถาบันหรือสถาบันอาจเปิดโครงการการศึกษาต่อเนื่องเต็มเต็มขึ้นให้เหมาะสมกับความต้องการของพยาบาล ความคิดเห็นของพยาบาลเกี่ยวกับการศึกษาคือเนื้อหาที่แสดงออกมานี้เป็นสิ่งที่ช่วยยืนยันว่า พยาบาลมีความต้องการศึกษาคือเนื้อหา และรู้ถึงควมสำคัญของการศึกษาคือเนื้อหา

¹ โนมัทมัท อับดุลกาเอร์, จิตวิทยาและเทคนิคการสอน (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์อักษรบัณฑิต ม.ป.ป.), หน้า 6 - 16.

ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1. ข้อมูลที่ได้จากการศึกษา อาจนำไปเป็นข้อมูลพื้นฐาน ในการวางแผนพัฒนาบุคลากร ด้านการศึกษาของสภากาชาดไทย เพราะการจะสนับสนุนให้พยาบาลไปศึกษาต่อ หรือจัดตั้งโครงการการศึกษาต่อเนื่องสำหรับพยาบาลควรจะมีการค้นหาความต้องการของผู้เรียนก่อน เพื่อให้ทราบว่า ควรจะสนับสนุนให้พยาบาลไปเรียนอย่างไร หรือควรจัดการศึกษาต่อเนื่อง สำหรับพยาบาลในรูปแบบใด จึงจะสนองความต้องการของพยาบาลมากที่สุด และก่อให้เกิดประโยชน์ต่อสถาบันด้วย

2. ผู้บริหารทางการพยาบาล ด้านการศึกษาพยาบาล และการบริการพยาบาล ควรร่วมมือกันในการพัฒนาบุคลากรพยาบาล โดยที่ทางฝ่ายบริการพยาบาล ค้นหาความต้องการ เรียนรู้ที่เฉพาะเจาะจงในแต่ละสาขาวิชาพยาบาล และทางฝ่ายการศึกษาพยาบาล เป็นผู้จัดโครงการการศึกษาต่อเนื่องให้สนองตามความต้องการของพยาบาล การร่วมมือกันในการพัฒนาบุคลากร โดยมีการค้นหาความต้องการของบุคลากร ก่อนจะช่วยในการประสานงาน ร่วมมือกัน ทั้งสองฝ่าย ทำให้การวางแผนงานในการใช้เวลา ความพยายาม และงบประมาณในการปฏิบัติงานด้านการศึกษาต่อเนื่องสำหรับพยาบาล เป็นไปอย่างประหยัด และถูกต้องที่สุด

3. สถาบันพยาบาลในประเทศไทย ควรร่วมมือระหว่างกัน และระหว่างองค์การพยาบาลกับมหาวิทยาลัย หรือวิทยาลัย ในการจัดโครงการการศึกษาต่อเนื่องสำหรับพยาบาล เพื่อให้มีแหล่งศึกษามากขึ้น และเป็นการเปิดโอกาสให้พยาบาลได้เลือกศึกษาต่อในสิ่งที่คนต้องการมากขึ้น เป็นการประหยัดมากกว่าที่สถาบันเดียว หรือแต่ละสถาบัน จะจัดทำโครงการศึกษาต่อเนื่องเองทั้งหมด ในทุกอย่างที่พยาบาลต้องการ

แผนการร่วมมือกันระหว่างองค์การพยาบาลต่างๆ และระหว่างองค์การพยาบาลกับมหาวิทยาลัย จะเป็นแนวทางที่ดี ที่จะช่วยให้โครงการศึกษาต่อเนื่องสำหรับพยาบาลไม่

ซ้ำซ้อนกัน มีคุณภาพดี มีมาตรฐานสูง และมีจำนวนมากเพียงพอ เป็นการเปิดโอกาสให้พยาบาลที่ศึกษาต่อได้อย่างทั่วถึงภายในประเทศ จะช่วยลดอัตราการการเดินทางไปศึกษาต่อต่างประเทศของพยาบาล และช่วยลดอัตราการเข้าออกจางาน (Turnover rate) ของพยาบาลได้อีกด้วย

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัย

1. ควรทำการสำรวจความต้องการการศึกษาคอนเน็องของพยาบาล ที่เฉพาะเจาะจงในแต่ละสาขาวิชา ทั้งหลักสูตรและระยะเวลาและระยะสั้น เพื่อเปิดโอกาสและสนับสนุนให้พยาบาลได้ศึกษาในสิ่งที่ต้องการจริง ๆ
2. ควรทำการสำรวจความต้องการการศึกษาคอนเน็องของพยาบาล เกี่ยวกับระยะเวลา และรูปแบบของการจัดการศึกษาคอนเน็องระยะสั้น เพื่อนำมาเป็นข้อมูลพื้นฐานในการจัดโครงการศึกษาคอนเน็อง ให้มีระยะเวลาและรูปแบบที่จูงใจผู้เรียน และสามารถสนองตอบความต้องการของผู้เรียนให้มากที่สุด